

Beslut

efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan vid Berghemskolan i Järfälla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Berghemskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Berghemskolan i Järfälla kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Ge elever möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel även utanför undervisningstid.
- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring val av ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov
- Skapa förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete inom skolenheten i syfte att stärka likvärdigheten i användningen av läroböcker och andra läromedel
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt, vid behov, vidta åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (Dnr SI 2025:10147) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Berghemsskolan i Järfälla kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker används i undervisningen för att skapa överblick och sammanhang över de ämnen och moment som eleverna arbetar med. Granskningen visar även att läroböcker används för att stödja progression i elevernas lärande.

Av intervjuer med elever i årskurs 6 framgår att undervisningen i flera ämnen har ett återkommande upplägg som skapar överblick och sammanhang. Eleverna beskriver att de ofta arbetar med läroboken, ibland genom gemensam läsning, och att läraren visar texten på den digitala skärmen och går igenom innehållet muntligt. Eleverna uppger att läraren förklarar centrala begrepp och tydliggör vad undervisningen handlar om och vad de ska arbeta med.

Av intervjuer med lärare i årskurs 1–3 framgår att undervisningen i svenska, matematik, engelska samt samhälls- och naturorienterande ämnen i huvudsak utgår från tryckta läroböcker med tillhörande arbetsböcker. Lärarna beskriver att läromedlen används som grund i undervisningen och bidrar till struktur, rutiner och en tydlig stomme i planeringen.

Av intervjuer med lärare i årskurs 4–6 framgår att undervisningen i flera ämnen utgår från läroböcker som används för att säkerställa att centralt innehåll behandlas under läsåret. Lärarna beskriver att de inte alltid följer läroböckernas ordningsföljd utan använder olika delar av läroboken utifrån undervisningens innehåll. Samtidigt framgår att läroboken fungerar som en röd tråd i planeringen. Läroböckerna används vid gemensamma genomgångar, gemensam läsning och arbete med begrepp och kompletteras vid behov med andra arbetssätt.

Granskningen visar vidare att lärarna gör didaktiska val av metoder i arbetet med läroböcker och andra läromedel utifrån elevernas läsförmåga. Av intervjuer med lärare i årskurs 1–6 framgår att läroböcker och andra läromedel används på olika sätt för att stödja elevernas läsutveckling, exempelvis genom gemensam läsning och genomgång av centrala begrepp samt genom anpassning av texter och uppgifter efter elevernas läsnivå. Vidare framgår att lärarna väljer metoder och arbetssätt i anslutning till läromedlen för att stödja elevernas förståelse av texters innehåll och begrepp. Lärare uppger att flickor verkar mer intresserade av att arbeta med läroböcker än pojkar samt att det finns skillnader i kunskapsresultat mellan flickor och pojkar, men att detta inte har diskuterats kopplat till användningen av läromedel.

Vidare uppger lärare i årskurs 1–6 att progressionen i undervisningen i stor utsträckning följer läroböckernas struktur. Lärarna beskriver att läromedlen används för att bygga upp innehållet stegvis över tid och för att tydliggöra progressionen i elevernas lärande.

Av intervjuer med elever i årskurs 6 framgår att undervisningen upplevs som engagerande när arbetet med läroboken kombineras med gemensam läsning, filmer och praktiska moment. Eleverna beskriver exempelvis undervisning i naturorienterande ämnen där experiment kombineras med arbete i läroboken och hur dessa moment hänger ihop i ämnesinnehållet.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna genom gemensamma genomgångar och tydlig vägledning ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.

Av intervjuer med elever framgår att undervisningen i flera ämnen inleds med gemensamma genomgångar där innehåll, centrala begrepp och arbetsuppgifter tydliggörs. Eleverna beskriver att lärarna visar var i läroboken de ska arbeta, går igenom textens innehåll och förklarar hur uppgifterna ska genomföras. De uppger även att lärarna ofta visar texten på den digitala skärmen och att arbetet med läroboken sker gemensamt innan eleverna arbetar vidare med uppgifter.

Av intervjuer med lärare i årskurs 1–3 framgår att lärarna lägger stor vikt vid att instruera eleverna i hur läroböcker och tillhörande arbetsböcker ska användas. De beskriver att de går igenom läroböckernas upplägg, rubriker och centrala begrepp samt arbetar med gemensam läsning för att tydliggöra hur text och uppgifter ska bearbetas i undervisningen.

I årskurs 4–6 arbetar eleverna mer självständigt med läroboken, samtidigt som lärarna fortsatt ger tydliga instruktioner och genomför gemensamma genomgångar. Undervisningen struktureras genom enskilt arbete, arbete i par och gemensamma genomgångar, och lärarna beskriver att de går igenom text och begrepp gemensamt samt ger löpande vägledning under arbetets gång.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.

Av intervjuer med elever och lärare i årskurs 1–6 framgår att läroböcker och andra läromedel i flera ämnen är uppbyggda med uppgifter på olika nivåer och används i undervisningen för att möta elevernas olika behov. Elever och lärare beskriver att vissa elever arbetar med alternativa läroböcker, exempelvis i matematik, engelska och svenska, samt att stödmaterial med mindre omfattande text och uppläst text används vid behov.

I årskurs 1–3 anpassar lärarna vilken nivå eleverna arbetar på i läromedlen utifrån deras kunskapsnivå. Läromedel i matematik och svenska används både för att ge stöd till elever i behov av stöd och för att ge utmaningar till elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

Vidare framgår av intervjuer med lärare och elever att lärarna använder läroböcker och andra läromedel på ett varierande sätt, vilket ger eleverna möjlighet att arbeta både enskilt och tillsammans i olika gruppkonstellationer. Lärarna beskriver även att lektionsupplägg varierar för att successivt stärka elevernas förmåga att arbeta mer självständigt i relation till läromedlen.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att elevernas möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid i viss utsträckning är begränsad.

Elever beskriver att de i vissa ämnen kan ta hem sina läroböcker vid behov, exempelvis inför prov. Samtidigt framgår att flera läroböcker förvaras i skolan och inte tas med hem. Vid frånvaro eller inför prov får eleverna i stället ibland tillgång till kopierat material eller instuderingsmaterial via skolans lärplattform.

När det gäller digitala läromedel framgår av intervjuer med lärare att tillgång till digitala läroböcker endast ges till vissa elever vid behov. Det material som i övrigt finns tillgängligt digitalt utgör enligt lärarna i huvudsak kompletterande material eller digitala komponenter kopplade till läroböckerna.

För elever i årskurs 1–3 är möjligheten att använda läroböcker utanför lektionstid i huvudsak begränsad till svenska, där läseboken får tas med hem i samband med läxläsning. I årskurs 4–6 beskriver lärarna att elever i flera ämnen kan ta hem läroböcker vid behov, men att detta inte sker regelbundet.

Både rektorn och lärarna uppger att vissa läroböcker förvaras i skolan av praktiska skäl.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna har tillgång till läroböcker och andra läromedel som används i undervisningen.

Av intervju med rektorn framgår att skolledningen tar ett samlat ansvar för beslut om inköp av läroböcker och andra läromedel på skolenhetsnivå. Rektorn beskriver att inköp initieras av undervisande lärare och arbetslag

utifrån behov i undervisningen och att rektorn därefter gör prioriteringar utifrån en samlad bild av tillgången till läroböcker och andra läromedel samt identifierade behov i verksamheten. Rektorn uppger att denna organisering ger skolläringens möjlighet att fatta beslut som säkerställer att eleverna har tillgång till de läromedel som används i undervisningen.

Av intervjuer med lärare framgår att eleverna har tillgång till läroböcker i de teoretiska ämnen som undervisas på skolenheten. Lärarna beskriver vidare att val av läroböcker i huvudsak sker inom arbetslag och att det på lågstadiet ses som viktigt att använda samma material inom årskurserna. Det framgår av intervjun med rektorn att en utgångspunkt i arbetet med läroböcker och andra läromedel har varit att skapa en sammanhållen linje genom årskurserna och att undvika återkommande byten av läromedel. Rektorn beskriver att samma läromedel används över flera år i syfte att ge eleverna en gemensam grund. Exempelvis utgör matematikläromedlet en tydlig röd tråd genom årskurserna. Samtidigt framgår av intervju med lärare att gemensamma principer för tillgång till läroböcker och andra läromedel inte är lika tydliga i alla ämnen och stadier.

Vid observation av delar av lärmiljön framkommer att läroböcker och andra läromedel finns tillgängliga i klassrummen i nära anslutning till undervisningen.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte tar ansvar för lärarnas delaktighet i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Rektorn beskriver att val av läroböcker och andra läromedel i huvudsak sker inom arbetslagen eller av enskilda lärare. Enligt rektorn bygger denna organisering på tillit till lärarnas professionella kompetens och deras kännedom om undervisningens innehåll och elevernas behov.

Samtidigt framgår av intervjuer med lärare att det saknas gemensamma, skolenhetsövergripande strukturer, forum och överenskommelser för hur val av läroböcker och andra läromedel ska ske. Det framgår vidare att rektorn inte har fastställt gemensamma ramar eller arbetssätt för hur lärarnas delaktighet i dessa val ska organiseras och samordnas på skolenhetsnivå.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn inte i tillräcklig utsträckning leder och samordnar ett gemensamt och medvetet arbete för likvärdighet inom skolenheten när det gäller användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av intervjuer med rektorn framgår att ansvar för användning av läroböcker och andra läromedel i huvudsak ligger hos lärare och arbetslag. Rektorn beskriver detta som ett uttryck för tillit till lärarnas professionella bedömningar och deras kännedom om undervisningens innehåll och elevernas behov. Det framgår emellertid att det saknas gemensamma riktlinjer eller överenskommelser på skolenhetsnivå för hur läroböcker och andra läromedel ska användas ur ett likvärdighetsperspektiv.

Rektorn uppger att samma läromedel i vissa fall används över flera årskurser i syfte att skapa kontinuitet i undervisningen. Det framgår dock att rektorn inte leder ett gemensamt och medvetet arbete på skolenhetsnivå för att säkerställa likvärdig användning av läroböcker och andra läromedel, eller att rektorn på annat sätt leder hur läromedlen används i relation till elevers olika förutsättningar och behov.

Av intervjuer med lärare framgår att användningen av läroböcker och andra läromedel varierar mellan ämnen, årskurser och undervisningsgrupper. Lärarna beskriver att frågor om hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen i huvudsak hanteras inom respektive arbetslag eller av enskilda lärare. Det framgår att det saknas en gemensam struktur på skolenhetsnivå för användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning utvärderar och utvecklar arbetet med tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel på skolenheten.

Rektorn beskriver att frågor om tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel främst aktualiseras i samband med inköp eller när behov uppmärksammas i verksamheten. Det framgår att sådana frågor hanteras utifrån aktuella behov, men att det saknas en gemensam och återkommande uppföljning på skolenhetsnivå av hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen.

Rektorn uppger att skolan haft goda resultat under de senaste åren, men rektorn gör ingen uppföljning eller analys av resultaten i relation till vilka

läroböcker och andra läromedel som används. Vidare framgår att rektorn inte heller följer upp hur lärarhandledningar används i undervisningen.

Av intervjuer med lärare framgår att utvärdering av läroböcker och andra läromedel i huvudsak sker inom ämneskollegier eller på individnivå.

Lärarna beskriver att sådana utvärderingar sker på eget initiativ och att arbetssätten varierar. Det framgår att det saknas en gemensam struktur på skolenhetsnivå för att samla in, sammanställa och använda resultaten av lärarnas utvärderingar i skolans utvecklingsarbete.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål¹. Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang². Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper³.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att elevernas möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför undervisningstid är begränsad och varierar mellan ämnen och årskurser.

¹ 10 kap. 10 § skollagen (2010:800)

² Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

³ Prop. 2023/24:21 s. 46.

Genom att öka tillgången till och aktivt främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför undervisningstid.

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov.

Av förarbetena framgår att lärare bör ha huvudansvaret för valet av läromedel, då de har bäst kännedom om ämnet, didaktiken och elevernas behov. För att möjliggöra detta behöver rektorn skapa förutsättningar, såsom tillgång till tid, resurser, kompetensutveckling och möjlighet till kollegiala diskussioner⁴

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektor överlåter ansvaret för valet och användningen av läroböcker och andra läromedel till lärarna, utan att detta kompletteras med gemensamma, skolenhetsövergripande strukturer och former för samordning. Detta kan leda till att undervisningen blir inkonsekvent och varierar beroende på lärarens individuella preferenser, i stället för att följa en gemensam pedagogisk linje.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder lärarnas arbete i valet av läroböcker och andra läromedel och ger lärarna organisatoriska förutsättningar att vara delaktiga i och samverka kring valen av läroböcker och andra läromedel.

⁴ prop. 2023/24:21 s. 51

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen⁵. Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning⁶. Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas⁷. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen⁸. Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål⁹. Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål¹⁰.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel ur ett likvärdighetsperspektiv. Ansvar för användningen av läromedel är i huvudsak organiserat till lärare och arbetslag, utan arbetet har ett tydligt och gemensamt mål. Hur lärare använder läroböcker och andra läromedel varierar mellan ämnen, årskurser och undervisningsgrupper.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁶ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁷ 1 kap. 9 § skollagen

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹⁰ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vid behov vidta åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna¹¹. Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag¹².

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det i nuläget inte görs någon uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Rektorn har inte gett lärarna förutsättningar till ett sådant arbete och har inte heller vidtagit några åtgärder i förhållande till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid

¹¹ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹² prop. 2023/24:21 s. 27

behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Larsson

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Larsson

X Maria Levin

Föredragande

Signerat av: Maria Levin

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Henrik Fredriksson deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹³ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁴:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁵

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁶ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁷

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹³ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁴ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁵ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

¹⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Berghemskolan den 2 december 2025. Besöket genomfördes av utredarna Maria Levin och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Järfälla med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–6. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. På skolenheten går cirka 300 elever i årskurserna 1-6.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	